

بیمارستان شهید بهشتی قزوین

مسمومیت با مواد مخدر چیست

حالتی است که فرد مقدار بسیار زیادی از یک ماده، دارو، مواد مخدر، محرک و حتی مکمل‌های ظاهراً بی‌ضرر مثل ویتامین‌ها و مواد معدنی را وارد بدن خود می‌کند. این مقدار زیاد ممکن است در یک نوبت مصرف باشد یا به‌صورت تدریجی در طول زمان جمع شود و اثرات سمی آن در بدن انباشته گردد.

وقتی مقدار ماده از توانایی بدن برای متابولیزه و دفع آن فراتر رود، آن ماده حالت سمی (توکسیک) پیدا می‌کند. این حالت باعث اختلال در عملکرد حیاتی بدن مثل تنفس، ضربان قلب، فشار خون، و کارکرد مغز می‌شود. مسمومیت با مواد مخدر وقتی منجر به مرگ می‌شود:

مهار سیستم تنفسی:

بسیاری از مواد مخدر مثل هروئین یا مورفین مرکز تنفس در مغز را کند یا متوقف می‌کنند و فرد به دلیل کمبود اکسیژن دچار مرگ مغزی یا ایست قلبی می‌شود.

آریتمی یا ایست قلبی:

بعضی مواد مانند کوکائین یا محرک‌ها با تحریک بیش از حد قلب باعث بی‌نظمی شدید ضربان یا ایست قلبی می‌شوند.

آسیب شدید به اندام‌ها:

کبد و کلیه که مسئول دفع سموم هستند از کار می‌افتند و باعث مسمومیت کشنده می‌شوند.

تشنج و آسیب مغزی:

مصرف بیش‌ازحد بعضی داروها یا محرک‌ها به تشنج طولانی و در نهایت مرگ منجر خواهد شد.

توجه: اوردوز یک وضعیت اورژانسی است که نیاز به مداخله سریع پزشکی دارد، تأخیر حتی چند دقیقه‌ای برگشت‌ناپذیر است.

علائم مصرف بیش از حد مواد مخدر

بسیاری از مواد مخدر حاوی فنتانیل هستند. ماده‌ای افیونی مصنوعی بسیار قوی که تا ۵۰ برابر قوی‌تر از هروئین است و عامل اصلی مرگومیر ناشی از اوردوز در بسیاری از مناطق جهان محسوب می‌شود. خطر فنتانیل این است که قابل دیدن، بو کردن یا چشیدن نیست و اغلب به صورت مخفیانه به سایر مواد افزوده می‌شود.

صدای خروپف یا غرغر بلند
ضربان قلب کند یا توقف ضربان
آبی شدن لب‌ها یا ناخن‌ها
پوست رنگ‌پریده یا خاکستری
تنفس کم‌عمق، آهسته، متوقف‌شده یا نامنظم
بدن شل و بی‌حرکت

مردمک‌های کوچک و غیرواکنش‌پذیر به نور
بی‌هوشی یا ناتوانی در پاسخ دادن و صحبت کردن
هماهنگی و مهارت‌های حرکتی ضعیف
تشنج

پوست لطیف و مرطوب
اگر این علائم مشاهده شد، باید بلافاصله با اورژانس تماس گرفت و اقدامات اورژانسی لازم را آغاز کرد چون هر ثانیه در نجات جان فرد اهمیت زیادی دارد.

مسمومیت با مواد مخدر

مسمومیت با مواد مخدر زمانی رخ می‌دهد که بدن بیش از توان خود، این مواد را دریافت کند. رایج‌ترین مواد و اثرات خطرناک آن‌ها عبارتند از:

تریاک و هروئین: این مواد حاوی مورفین هستند و به شدت بر سیستم عصبی مرکزی اثر می‌گذارند. مصرف آن‌ها ابتدا حس آرامش و خواب‌آلودگی ایجاد می‌کند، اما به‌تدریج خواب‌آلودگی عمیق‌تر شده و ممکن است به کما بیانجامد. در این حالت حتی با تکان دادن یا ضربه زدن، فرد بیدار نمی‌شود. با پیشرفت مسمومیت، ضربان قلب و تنفس کاهش می‌یابد تا جایی که ممکن است کاملاً متوقف شود و مرگ رخ دهد.

شیشه (مت‌آمفتامین): شیشه پس از تریاک یکی از پرمصرف‌ترین مواد است و با علائمی مانند انرژی بالا، توهم، خشم، تحریک‌پذیری و بی‌خوابی همراه است. در مسمومیت شدید، فشار خون و ضربان قلب به شدت افزایش یافته و خطر پارگی مویرگ‌های مغزی یا عروق مهمی مانند آنورت وجود دارد که می‌تواند کشنده باشد. تنگ شدن عروق قلب نیز باعث کاهش خون‌رسانی، درد قفسه سینه و در نهایت سکته قلبی می‌شود.

متادون: دارویی که در ترک اعتیاد استفاده می‌شود، اما مصرف خودسرانه آن می‌تواند مرگبار باشد. اثر طولانی‌مدت متادون باعث می‌شود مسمومیت با آن خطرناک‌تر از بسیاری مواد دیگر باشد. به همین دلیل توزیع آن محدود و تحت نظر پزشک انجام می‌شود.

مصرف همزمان الکل و مواد مخدر: ترکیب این دو، اثر تخریبی شدیدی بر سیستم عصبی دارد. هر دو باعث کاهش فعالیت مغز و اختلال در کنترل تنفس می‌شوند و مصرف همزمان آن‌ها خطر ایست قلبی و مرگ ناگهانی را به شدت افزایش می‌دهد.

مسمومیت با سرب تریاک در افراد معتاد

تریاک، قدیمی‌ترین مواد مخدر سنتی است که اخیراً به دلیل ناخالصی‌های خطرناک، تهدید جدی‌تری برای سلامت مصرف‌کنندگان ایجاد کرده است

افزودن مواد سمی مانند سرب، آسیب‌های جبران‌ناپذیری به بدن وارد می‌کند. سرب موجود در تریاک پس از مصرف، وارد جریان خون شده و به تدریج در بافت‌ها و اندام‌های حیاتی تجمع پیدا می‌کند. این مسمومیت علائم جدی و متنوعی ایجاد می‌کند که از جمله آن‌ها می‌توان به شکم‌درد، حالت تهوع، کمردرد، پادرد، ضعف عمومی، کاهش اشتها و کاهش وزن اشاره کرد. مصرف مداوم تریاک آلوده به سرب، خطر بروز مسمومیت شدید، آسیب عصبی، اختلال عملکرد کلیه و حتی مرگ را به همراه دارد.

راه‌های دفع سرب از بدن

نوشیدن مقدار کافی آب برای کمک به دفع سرب از راه ادرار.

دفع سرب از طریق تنفس در مواردی که سرب به شکل گازی یا ذرات معلق باشد.

ترک مصرف شیر و تریاک چون این مواد می‌توانند باعث ورود بیشتر سرب به بدن شوند.

مصرف مواد غذایی پروتئین‌دار به منظور تأمین آمینواسیدهای لازم برای سم‌زدایی فلزات سنگین.

مصرف سیربه دلیل داشتن سولفور، که یک ماده سم‌زدای قوی است.

مصرف آنتی‌اکسیدان‌ها برای کمک به کاهش اثرات سرب.

روش‌های نوین سم‌زدایی مانند نوردرمانی با مادون‌قرمز حمام خاک رس استفاده از ژئولیت

موارد زیر احتمال مرگ را بالا می‌برند:

- تغییر در میزان تحمل بدن نسبت به ماده مخدر یا ماده مصرفی مثلاً پس از یک دوره ترک یا کاهش مصرف.
- درجه خلوص بالای ماده که باعث می‌شود مقدار معمول مصرف، اثر بسیار شدید و سمی ایجاد کند

- ترکیب مواد مخدر با یکدیگر، مثل مصرف همزمان هروئین با الکل یا بنزودیازپین‌ها.
- ترکیب مواد مخدر با محرک‌ها مانند کوکائین یا متامفتامین که فشار زیادی به قلب و مغز وارد می‌کنند.
- ضعف سیستم ایمنی بدن که باعث حساسیت بیشتر به اثرات سمی می‌شود.
- ابتلا به بیماری‌های قلبی، کبدی یا کلیوی که توانایی بدن برای دفع یا تحمل سموم را کاهش می‌دهد.
- سابقه قبلی اوردوز که نشان‌دهنده آسیب‌پذیری بالاتر فرد است.
- سن ۱۸ تا ۲۵ سال که به دلیل رفتارهای پرخطر و تجربه کمتر با مصرف ایمن مواد، ریسک بالاتری دارد.
- روش مصرف تزریقی یا استنشاقی که سرعت جذب ماده در بدن را افزایش می‌دهد و باعث بروز سریع علائم می‌شود.
- قطع ناگهانی برنامه ترک اعتیاد که باعث کاهش تحمل بدن شده و حتی مقدار کم مصرف دوباره می‌تواند کشنده باشد.

اولین و مهم‌ترین واکنش هنگام مشاهده

مسمومیت با مواد مخدر

اگر در اطراف شما فردی معتاد زندگی می‌کند، باید همیشه هوشیار باشید تا در صورت بروز خواب‌آلودگی شدید یا کاهش هوشیاری، فوراً با اورژانس تماس بگیرید. هنگام تماس، حتماً شرایط فرد را به‌طور دقیق شرح دهید، زیرا تیم اورژانس با راهنمایی‌های لازم می‌تواند شما را در اجرای کمک‌های اولیه یاری کند. در مواجهه با فرد دچار مسمومیت، آرامش خود را حفظ کرده و از انجام اقدامات عجولانه که ممکن است وضعیت او را بدتر کند بپرهیزید. در برخی موارد، اگر فرد مواد مخدری مانند تریاک، شیر و تریاک سوخته خورده باشد، استفراغ کردن برای بهتر شدن وضعیت وی، تأثیرگذار است. حواستان باشد که به بیمار آب ندهید و او را به زور بیدار نگه ندارید. تنها کار ضروری و ایمن این است که سریعاً با اورژانس تماس بگیرید و از متخصصان کمک بخواهید

برای درمان اوردوز چه اقدامی انجام بدهیم؟

نخستین و مهمترین اقدام تماس فوری با اورژانس یا مرکز فوریت‌های پزشکی است و باید اطلاعات دقیقی مانند نوع و مقدار ماده مصرف‌شده، سن و جنسیت فرد، و علائم بروز کرده را گزارش دهید. از هرگونه درمان خانگی به‌شدت پرهیز کنید زیرا کوچکترین اشتباه به مرگ منجر می‌شود. تا رسیدن نیروهای امدادی، می‌توان اقدامات اولیه زیر را انجام داد: بررسی تنفس و ضربان قلب، ارزیابی سطح هوشیاری، خواباندن فرد به پهلو در صورت مشکل تنفسی، انجام احیای قلبی/ریوی، جلوگیری از مصرف مجدد ماده، جمع‌آوری اطلاعات و بسته یا ظرف ماده مصرفی، حفظ آرامش و ماندن کنار فرد بدون ایجاد استرس.

در بیمارستان، بسته به شرایط بیمار، اقداماتی مانند شستشوی معده برای خارج کردن مواد هضم‌نشده، استفاده از کربن فعال برای جلوگیری از جذب بیشتر سم، تجویز مسهل جهت دفع سریع‌تر مواد سمی، مصرف داروهای آرام‌بخش در صورت رفتارهای خستونت‌آمیز، کمک‌های تنفسی از طریق لوله‌گذاری و CPR برای رفع مشکلات تنفسی و سم‌زدایی ریه‌ها و در برخی موارد تجویز نالوکسان یا داروهای مهارکننده دیگر انجام می‌شود.

تهیه کننده: واحد آموزش سلامت

تایید کننده: کارگروه آموزش سلامت

کد: SHBH-PAM-CGC-08

تاریخ تهیه: ۱۴۰۴/۷/۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۷/۱